

УДК 581.526.43 : 581.14/.95 : 712.4

© 2011 Я. В. Гончаренко

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ФІТОСАНІТАРНИЙ СТАН ДЕНДРОФЛОРИ У ЖОВТНЕВОМУ ГІДРОПАРКУ м. ХАРКОВА

Досліджено фітосанітарний стан дендрофлори у Жовтневому гідропарку м. Харкова. В умовах рекреаційних навантажень виявлено 22 видів грибів, які завдають значної шкоди восьми видам дерев і кущів. Найбільшу кількість видів грибів (6) було виявлено на *Pinus sylvestris* L. та *Acer tataricum* L. (5 видів).

У 1967 році в м. Харкові на березі річки Уди було споруджено Жовтневий гідропарк. Він займає площу 90 га і є місцем інтенсивної рекреації. На його прикладі можна спостерігати виникнення протиріччя між неухильно зростаючою кількістю відпочиваючих, рівнем їхнього дигресивного впливу на природні екосистеми і обмеженою біологічною витривалістю останніх, а також необхідністю збереження їхнього стабільного функціонування. Відомо, що усі природні екосистеми мають чималу спроможність протистояти несприятливим впливам, відновлювати свою функціональну структуру. Проте вони мають певну межу стримування антропогенного пресу. Відбувається погіршення стану рослин, вони стають більш уразливими для шкідливих організмів, що пригнічує їх життєвість [1, 3]. Тому, важливо проводити фітосанітарні обстеження дендрофлори.

Протягом 2009–2011 рр. методом маршрутних екскурсій нами були проведені мікологічні обстеження дерев та кущів у Жовтневому гідропарку м. Харкова з метою оцінювання їх фітосанітарного стану і виявлення можливих джерел збудників хвороб [1]. Отримані дані відображають реальний стан дендрофлори. Виявлені види грибів домінують на певних рослинах-живителях і трапляються скрізь, де вони ростуть, тому, можуть стати основою для мікологічного моніторингу.

У Жовтневому гідропарку ростуть 34 види та форми дерев і кущів. У кількісному відношенні переважають *Salix alba* L., *Salix alba* f. *Vitellina pendula*, *Acer saccharinum* L., *A. tataricum* L., *Elaeagnus angustifolia* L., *Ligustrum vulgare* L., *Philadelphus coronarius* L., *Populus italica* (Du Roi), *Robinia pseudoacacia* L., *Sorbus aucuparia* L., *Syringa vulgaris* L. Поодинокі зустрічаються *Armeniaca vulgaris* Lam., *Juniperus communis* L., *Picea abies* (L.) H. Karst., *Populus bolleana* Lauche, *P. deltoides* Marsh., *P. simonii* Carr., *Quercus rubra* L. Проміжне місце за кількістю займають *Acer platanoides* L., *A. platanoides* f. *Globosum*, *Aesculus hippocastanum* L., *Fraxinus lanceolata* Borkn., *Lonicera caprifolium* L., *Padus avium* Mill., *Pinus sylvestris* L., *Populus alba* L., *P. nigra* L., *Pyrus communis* L., *Rosa canina* L. *Spiraea vanhouttei* (Briot.) Zab., *Swida sanguinea* L. Opiz, *Symphoricarpos albus* (L.) S.F. Blake, *Thuja occidentalis* L., *Tilia platyphyllos* Scop.

На восьми видах дерев і кущів було знайдено 22 види грибів (табл.).

На *Pinus sylvestris* виявлено шість видів грибів. Вони локалізуються на різних частинах: на відмерлих пагонах — *Cytospora pinastri* Fr., *Peniophora pini* (Fr.) Boid.; у кроні — *Cenangium abietis* (Pers.) Rehm., на опалій хвої — *Lophodermium pinastri* (Schrad.) Chev.; на старих пошкоджених деревах — *Fomitopsis pinicola* (Sw. ex Fr.) Karst.; на

пагонах до 10-річного віку — *Coccophacidium pini* (Alb. et schw.) Rehm. *Acer tataricum* уражується: крона і стовбур — *Peniophora cinerea* (Pers.) Cke. та *Melasmia acerina* Lev.; на відмерлих стовбурах — *Xyrophylon rubiginosum* (Pers.: Fr.) Fr.; *Microdiplodia subtecta* Allesch. на відмерлих скелетних гілках діаметром до 8 мм; *Diaporthe dubia* Nits. на 1–2-річних пагонах. По три види грибів знайдено на *Populus italica*, *Robinia pseudoacacia* та *Rosa canina*. *Cytospora leucosperma* Fr. вражає як *Populus* так й *Rosa*.

Фітосанітарний стан дендрофлори у Жовтневому гідропарку м. Харкова

Види рослин	Види грибів	Локалізація грибів
<i>Acer tataricum</i> L.	<i>Melasmia acerina</i> Lev. <i>Microdiplodia subtecta</i> Allesch. <i>Diaporthe dubia</i> Nits. <i>Xyrophylon rubiginosum</i> (Pers.: Fr.) Fr. <i>Peniophora cinerea</i> (Pers.) Cke.	листки на відмерлих скелетних гілках d до 8 мм 1–2-річні пагони на відмерлих стовбурах крона, стовбур
<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	<i>Cytospora leucosperma</i> Fr.	1–2-річні пагони
<i>Pinus sylvestris</i> L.	<i>Cytospora pinastri</i> Fr. <i>Cenangium abietis</i> (Pers.) Rehm. <i>Coccophacidium pini</i> (Alb. et schw.) Rehm. <i>Lophodermium pinastri</i> (Schrad.) Chev. <i>Fomitopsis pinicola</i> (Sw. ex Fr.) Karst. <i>Peniophora pini</i> (Fr.) Boid.	на відмерлих пагонах d 5–7 мм крона пагони до 10 річного віку на опалій хвої на старих пошкоджених деревах на відмерлих пагонах d не більш 15 мм
<i>Populus alba</i> L.	<i>Cytospora chrysosperma</i> Fr. <i>Funalia trogii</i> (Berk.) Bond. et Sing.	2–3-річні пагони скелетні гілки
<i>P. italica</i> (Du Roi) Moench	<i>Cytospora leucosperma</i> Fr. <i>Cytospora leucostoma</i> Fr. <i>Auricularia mesenterica</i> Pers.	скелетні гілки та пагони 3–4 порядку відмерла поросль d 8–12 мм на відмерлих стовбурах
<i>Pyrus communis</i> L.	<i>Cytospora schulzeri</i> Sacc. et Syd. <i>Diplodia malorum</i> Fuck.	пагони d 5 мм 1-річні пагони d 1–5 мм
<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	<i>Phoma capsularum</i> Cke. et Harkn. <i>Truncatella angustata</i> (Pers. ex Lk.) Hughes. <i>Pseudowalsa profusa</i> (Fr.) Wint.	однорічні пагони скелетні гілки скелетні гілки
<i>Rosa canina</i> L.	<i>Cytospora leucosperma</i> Fr. <i>Didymella exigua</i> Niessl <i>Phragmidium disciformis</i> (Tode.) James.	скелетні гілки та пагони 3–4 порядку пагони d 4–5 мм листки

Фітосанітарний стан дендрофлори у Жовтневому гідропарку м. Харкова не можна вважати задовільним. Бажано проводити фітосанітарний контроль один раз на рік, оскільки у гідропарку змішані насадження. Необхідно виявляти джерела збудників та проводити заходи, що будуть сприяти покращенню стану рослин.

Висновки. У Жовтневому гідропарку дерева і кущі уражуються грибами, які є найбільш розповсюдженими для Харкова. У гідропарку ростуть 34 видів дерев і кущів, з яких найбільших пошкоджень від грибів зазнають вісім видів. Шкоди завдають 22 види грибів.

Бібліографічний список: 1. Давиденко К. В. Збудники хвороб хвої у соснових культурах Харківської області / К. В. Давиденко, В. Л. Мешкова // Біологічне різноманіття і сучасна стратегія захисту рослин: Мат. міжнарод. наук.-практ. конференції до 90-річчя з дня народження д. б. н. проф. Б. М. Літвінова. — Х.: ХНАУ, 2011. — С. 40–41. 2. Исиков В. П. Экологические ниши грибов на древесных растениях / В. П. Исиков // Микология и фитопатология. — 1993. — Т. 27. — Вып. 4. — С. 17–23. 3. **Global change and forest diseases: new threats new strategies** : Abstracts book. IUFRO 2011 WP 7.02.02. Foliage, Shoot and Stem Diseases (Montesclaros Monastery, May 23 – 28th 2011 Cantabria (Spain) /Ed.: J. J. Diez, P. Martínez-Álvarez, C. Romeralo. — Universidad de Valladolid, 2011. — 134 p.

UDC 581.526.43 : 581.14/.95 : 712.4

Gontcharenko Ja. V. Phytosanitary condition of dendroflora in Octyabrsky hydropark in Kharkov // The Bulletin of Kharkiv National Agrarian University. Series «Phytopathology and Entomology». — 2011. — № 9 — P. 41–43.

Phytosanitary condition of dendroflora in Octyabrsky hydropark was investigated. 22 fungi species were determined in eight species of trees and bushes. The greatest number of fungi species (6) was found on *Pinus sylvestris* L. and *Acer tataricum* L. (5).

Tab. 1. Bibl. 3.